Lietas Nr. A420507612
Lietas arhīva Nr. AA43-0656-15/6

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 2.jūnijā

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesnese referente A.Kovaļevska,
tiesneses K.Krastiņa un L.Vīnkalna

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. B/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2012.gada 11.jūlija lēmuma Nr.09-5/9882 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu par apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu pārrēķināšanu par laika periodu no 2012.gada 1.jūnija līdz 2013.gada 14.martam, vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā ņemot vērā visus /pers. B/ 2009.gada septembrī gūtos ienākumus, sakarā ar /pers. B/ apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 27.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk – Aģentūra) Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 29.maija lēmumu Nr.2/1655188 (turpmāk – sākotnējais lēmums) /pers. B/ (turpmāk – pieteicēja) pārrēķināta apdrošināšanas atlīdzība par darbspēju zaudējumu un tā noteikta Ls 181,31 apmērā mēnesī no 2012.gada 1.jūnija līdz 2013.gada 14.martam kā 3.grupas invalīdam par darbspēju zaudējumu 25% sakarā ar arodslimību. Sākotnējā lēmumā arī noteikts, ka Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmums Nr.2/653829 zaudē spēku no 2012.gada 29.maija.

[2] Ar Aģentūras direktores 2012.gada 11.jūlija lēmumu Nr.09-5/9882 (turpmāk – Lēmums) sākotnējais lēmums atstāts negrozīts. Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] 2010.gada 10.martā pieteicējai tika konstatēta arodslimība un Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija noteica viņai 3.grupas invaliditāti ar cēloni „arodslimība" un 25% darbspēju zaudējumu no 2010.gada 18.marta līdz 2012.gada 17.martam. 2012.gada 15.martā pagarināta 3.grupas invaliditāte un 25% darbspēju zaudējums līdz 2013.gada 14.martam.

[2.2] Aģentūra ar 2010.gada 1.aprīļa lēmumu Nr.17974 piešķīra pieteicējai apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu sakarā ar arodslimību Ls 789,24 apmērā no 2010.gada 18.marta līdz 2012.gada 17.martam. Ar Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmumu Nr.2/653829 apdrošināšanas atlīdzības izmaksa tika pagarināta uz laiku no 2012.gada 15.marta līdz 2013.gada 14.martam.

[2.3] Tā kā pieteicējai arodslimība konstatēta 2010.gada 10.martā, tad saskaņā ar likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 12.panta pirmo daļu 12 mēnešu periods vidējās apdrošināšanas iemaksu algas noteikšanai ir no 2009.gada 1.janvāra līdz 31.decembrim. 2009.gada 30.septembrī pieteicēja pārtrauca darba tiesiskās attiecības ar SIA „British American Tobacco Latvia", tāpēc aprēķinam izmantojams laika posms no 2009.gada 1.janvāra līdz 30.septembrim.

[2.4] Sociālās apdrošināšanas pakalpojumus piešķir ar mērķi kompensēt darbā zaudētos ienākumus sakarā ar sociālā riska (piemēram, konstatēta arodslimība) iestāšanos. Lai gan, izmantojot gramatiskās interpretācijas metodi, var nonākt pie secinājuma, ka apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu aprēķinā ir jāiekļauj visi ienākumi, no kuriem veiktas obligātās apdrošināšanas iemaksas darba negadījumu apdrošināšanai, tas tomēr neatbilst apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu piešķiršanas mērķim. Līdzīgās lietās jau atzīts, ka apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu aprēķinā nav iekļaujamas tās summas, kas personām izmaksātas kā vienreizējās kompensācijas, izbeidzot darba tiesiskās attiecības. Tā kā pieteicējai darba devējs 2009.gada septembrī izmaksājis atlaišanas pabalstu un citas kompensācijas, kas nav personas regulārie darba ienākumi, tad šie ienākumi nav uzskatāmi par ienākumiem, kas zaudēti, iestājoties apdrošināšanas gadījumam, un tie nav jāņem vērā, aprēķinot pieteicējas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēra noteikšanai. Līdz ar to 2010.gada 1.aprīļa lēmums Nr.17974 un 2012.gada 22.marta lēmums Nr.2/653829 ir prettiesiski.

[2.5] Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 3.punkts noteic, ka adresātam labvēlīgu prettiesisku

administratīvo aktu var atcelt, ja administratīvā akta palikšana spēkā skar būtiskas sabiedrības intereses. Ja adresāts uz attiecīgā administratīvā akta pamata ir saņēmis naudu vai citus labumus, šis administratīvais akts zaudē spēku ar tā atcelšanas dienu.

Ņemot vērā sociālās apdrošināšanas pasākumu mērķi un principus (solidaritāte un budžeta līdzekļu izmantošana tikai sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem saskaņā ar likumu), šajā gadījumā sabiedrības interesēm ir lielāks svars salīdzinājumā ar pieteicējas interesēm, līdz ar to pieteicējai piešķirtā apdrošināšanas atlīdzība par darbspēju zaudējumu pārrēķināma, nosakot to Ls 181,31.

[3] 2012.gada 15.augustā Administratīvajā rajona tiesā saņemts pieteicējas pieteikums. Pieteikumā norādīts, ka Lēmums balstīts uz administratīvo tiesu spriedumiem, kuri nav kļuvuši galīgi, vienpusēju un neobjektīvu viedokli un nepareizu normatīvo aktu piemērošanu un tiesību normu interpretāciju. Aģentūrai, aprēķinot pieteicējas apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu, ir pienākums ņemt vērā ne tikai pieteicējai izmaksātās darba algas summas, bet arī citas naudas summas, kas ir gūtas darba tiesiskajās attiecībās un no kurām tika samaksāti attiecīgie nodokļi un iemaksas. Ierobežojot pieteicējas tiesības saņemt apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu Ls 789,24 apmērā, netiek ierobežotas visas sabiedrības intereses vai labums.

[4] Aģentūra rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteikums ir noraidāms, pamatojoties uz Lēmumā minētajiem argumentiem. Papildus Aģentūra norāda, ka ar sākotnējo lēmumu tika atcelts prettiesisks administratīvais akts, jo citām personām apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu aprēķinā netiek ņemtas vērā darba devēja izmaksāti vienreizēji pabalsti un kompensācijas.

[5] Ar Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 27.decembra spriedumu pieteicējas pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem

[5.1] 2009.gada septembrī darba devējs pieteicējai izmaksāja kopumā Ls 16 138,32, kas sastāv no amatalgas Ls 401,28, prēmijas Ls 100, prēmijas koeficienta Ls 4,65, atvaļinājuma kompensācijas par četrām dienām Ls 104,77, atlaišanas pabalsta Ls 2 316,28, darba devēja uz privātas vienošanās pamata izmaksātās summas Ls 13 037 un apdrošināšanas izmaksām Ls 50,78, Ls 111,44 un Ls 12,12. Aģentūra, piešķirot pieteicējai apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu, mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā neņēma vērā visus 2009.gada septembra ienākumus. Līdz ar to lietā izšķirams strīds par pieteicējas mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas apmēru.

[5.2] Saskaņā ar likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 1.panta 8.punktu apdrošināšanas iemaksu alga ir algotā darbā gūtie ienākumi, no kuriem saskaņā ar likumu „Par valsts sociālo apdrošināšanu" veiktas vai bija jāveic valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

Ņemot vērā likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.panta pirmajā daļā un likuma „Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" 3.panta pirmajā daļā noteikto, var secināt, ka likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 1.panta 8.punkta vārdiskā redakcija paredz, ka vidējā apdrošināšanas iemaksu algā tiek iekļauti darba devēja maksājumi, no kuriem jāietur iedzīvotāju ienākuma nodoklis (to skaitā arī darba devēja izmaksātā atvaļinājuma kompensācija, kā arī vienreizējie pabalsti sakarā ar darba attiecību pārtraukšanu).

Taču sociālās apdrošināšanas būtība ir apdrošināt personas risku zaudēt darba ienākumus sakarā ar sociālā riska (apdrošināšanas gadījuma) iestāšanos. Tas nozīmē, ka sociālās apdrošināšanas sistēmas ietvaros personai tiek izmaksāts sociālās apdrošināšanas pabalsts, kas sedz daļu no personas gūtajiem ienākumiem, kādi tai bija sociālā riska iestāšanās brīdī un kurus tā nespēj iegūt sociālā riska iestāšanās dēļ (*sk. Augstākās tiesas 2010.gada 10.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-246/2010 9.punktu*). Tātad sociālās apdrošināšanas mērķis ir atlīdzināt tos ienākumus, ko persona guvusi tieši ar savu darbu, nevis kompensāciju veidā saistībā ar darba tiesisko attiecību pārtraukšanu.

No tiesību normām neizriet, ka apdrošināšanas atlīdzība par darbspēju zaudēšanu ir paredzēta arī tam, lai personai atlīdzinātu tos ienākumus, ko tā, zaudējot darbu, guvusi vienreizēji kā kompensāciju no darba devēja. Ja pieteicēja mēneša vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā iekļautu arī vienreizējās kompensācijas, tad pieteicēja pēc būtības saņemtu no valsts ne tikai apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu, bet kaut kādā mērā arī atlīdzību par darba tiesisko attiecību pārtraukšanu.

Tā kā apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu izmaksas mērķis nav kompensēt personai zaudējumus, kas radušies darba tiesisko attiecību pārtraukšanas dēļ, tiesa atzīst, ka no likuma vārdiskās jēgas izrietošais apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu aprēķināšanas princips ir pretrunā likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" un likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" mērķim un pārkāptu vienlīdzības principu attiecībā pret citām personām, kuras šādas vienreizējas kompensācijas nav saņēmušas.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, tiesa atzīst, ka likumā „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" ir konstatējams aizklāts likuma robs, kurš aizpildāms ar tiesību tālākveidošanas metodes – teleoloģiskās redukcijas – palīdzību. Līdz ar to konkrētajā gadījumā ir jāvērtē, kuri pieteicējas ienākumi gūti tieši par darbu, un tikai šos ienākumus ir pamats uzskatīt par apdrošināšanas iemaksu algu.

[5.3] Saskaņā ar Darba likuma 59.pantu darba samaksa ir darbiniekam regulāri izmaksājamā atlīdzība par darbu, kura ietver darba algu un normatīvajos aktos, darba koplīgumā vai darba līgumā noteiktās piemaksas, kā arī prēmijas un jebkuru cita veida atlīdzību saistībā ar darbu. Atlaišanas pabalsta izmaksas nosacījumus reglamentē Darba likuma 112.pants, un tā apmērs ir atkarīgs no laika posma, kādu darbinieks bijis nepārtraukti nodarbināts pie attiecīgā darba devēja, turklāt darba līgumā vai koplīgumā var būt noteikts lielāks atlaišanas pabalsts nekā likumā paredzētais. Saskaņā ar Darba likuma

149.panta piekto daļu ikgadējā apmaksātā atvaļinājuma atlīdzināšana naudā nav pieļaujama, izņemot gadījumus, kad darba tiesiskās attiecības tiek izbeigtas un darbinieks ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu nav izmantojis.

Kā atzinusi Augstākā tiesa, atšķirībā no darba samaksas, kas ir regulāri izmaksājamā atlīdzība par darbu, gan atlaišanas pabalsts un gan kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām ir vienreizēja atlīdzība sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Šo izmaksu pamatā nav darbinieka darbs konkrētajā mēnesī, jo atlaišanas pabalsts tiek maksāts, ņemot vērā visu laika posmu, kuru darbinieks ir nepārtraukti nostrādājis pie attiecīgā darba devēja, bet kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām - par laika posmu, par kuru darbinieks pirms darba tiesisko attiecību izbeigšanas nav izmantojis atvaļinājumu. Turklāt darbinieks laika posmā, kas tiek ņemts vērā, aprēķinot minētās vienreizējās atlīdzības, ir saņēmis darba samaksu no darba devēja, bet atlaišanas pabalsts un kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām tiek izmaksāti papildus darba samaksai tikai sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. No minētā izriet, ka ne atlaišanas pabalsts, ne kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām nav tādi algotā darbā gūstamie ienākumi, kurus persona varētu saņemt, ja darba attiecības netiktu izbeigtas (*sk. Augstākās tiesas 2013.gada 22.oktobra spriedumu lietā Nr.SKA-0492-13*).

Darba devējs, izmaksājot atvaļinājuma kompensāciju, ir kompensējis pieteicējai neizmantoto atpūtas laiku. Arī atlaišanas pabalstam un uz vienošanās pamata izmaksātajām summām ir kompensējošs raksturs, un tās nav regulārs ienākums, kas gūts tieši par darbu. Līdz ar to Aģentūrai, aprēķinot pieteicējai apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu, summas, kas nav regulāri izmaksājamā atlīdzība par darbu, nebija jāņem vērā vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā. Līdz ar to Lēmums ir pamatots un tiesisks.

[6] Par Administratīvas rajona tiesas 2013.gada 27.decembra spriedumu pieteicēja iesniedza apelācijas sūdzību. Pieteicēja uzsver, ka normatīvajos aktos skaidri ir norādīts, kā aprēķināma apdrošināšanas atlīdzība par darbspēju zaudējumu. Likuma „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" 1.panta 8.punktā tieši noteikts, ka vidējā apdrošināšanas iemaksu algā jāiekļauj visi algotā darbā gūtie ienākumi, no kuriem samaksāts iedzīvotāju ienākuma nodoklis. Līdz ar to Aģentūrai un tiesai nebija jāveic teleoloģiskā interpretācija vai jāpiemēro teleoloģiskā redukcija, bet gan tiesību normas jāpiemēro atbilstoši tam, kā tajās rakstīts, proti, pieteicējas apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēra aprēķinā jāņem vērā visi darba tiesiskajās attiecībās gūtie ienākumi. Pieteicējai ir tiesības saņemt sociālo atbalstu tādā apmērā, kā tas paredzēts tiesību normās un kādu viņa nopelnījusi.

[7] Aģentūra rakstveida paskaidrojumā norāda, ka pieteicējas apelācijas sūdzība nav pamatota. Sociālās apdrošināšanas sistēmas ietvaros personai tiek izmaksāts sociālās apdrošināšanas pabalsts, kas sedz daļu no personas gūtajiem ienākumiem, kurus tā vairs nespēj gūt sociālā riska iestāšanās dēļ. Apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmērs ir atkarīgs no pabalsta saņēmēja vidējās apdrošināšanas iemaksu algas. Darba samaksa ir personai regulāri izmaksājama atlīdzība par darbu. Savukārt atlaišanas pabalsts un kompensācija par neizmantotajām atvaļinājuma dienām ir vienreizēja atlīdzība, kas tiek izmaksāta sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu, tātad, tie nav ienākumi, kurus persona zaudē, iestājoties sociālajam riskam. Līdz ar to pieteicējas vidējā apdrošināšanas iemaksu algā nav iekļaujams darba devēja izmaksātais pabalsts un kompensācijas.

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 304.panta pirmo daļu lieta tiek izskatīta rakstveida procesā.

Motīvu daļa

[9] Rakstveida procesā pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus, apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir daļēji pamatota un pieteikums ir apmierināms daļēji.

[10] Ar Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmumu Nr.2/653829 pieteicējai tika noteikta apdrošināšanas atlīdzība par darbspēju zaudējumu Ls 789,24 mēnesī no 2012.gada 15.marta līdz 2013.gada 14.martam.

Uz Aģentūras iniciatīvas pamata tika uzsākts no jauna administratīvais process iestādē, un ar Lēmumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas trešo punktu, tika nolemts atcelt Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmumu Nr.2/653829 un noteikt pieteicējai apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu Ls 181,31 apmērā no 2012.gada 1.jūnija līdz 2013.gada 14.martam, jo Aģentūras ieskatā pieteicējas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā nepamatoti tika ņemta vērā visa summa, ko pieteicējai 2009.gada septembrī izmaksāja pieteicējas darba devējs.

Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas trešais punkts noteic, ka adresātam labvēlīgu prettiesisku administratīvo aktu var atcelt, ja administratīvā akta palikšana spēkā skar būtiskas sabiedrības intereses. Tātad, lai iestāde pēc savas iniciatīvas uz šīs normas pamata varētu atcelt administratīvo aktu, ir jākonstatē, ka:

1) attiecīgais administratīvais akts ir labvēlīgs;

2) attiecīgais administratīvais akts ir prettiesisks;

3) administratīvā akta palikšana spēkā skar būtiskas sabiedrības intereses.

Apgabaltiesa konstatē, ka lietā nav strīda par to, ka Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmums Nr.2/653829 bija pieteicējai labvēlīgs administratīvais akts. Taču lietā ir strīds par to, vai šis administratīvais akts bija prettiesisks un vai tā palikšana spēkā skartu būtiskas sabiedrības intereses.

[11] Izvērtējot to, vai Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmums Nr.2/653829 bija prettiesisks administratīvais akts, apgabaltiesa konstatē turpmāk minēto.

[11.1] No pieteicējas bijušā darba devēja iesniegtā dokumenta par pieteicējai par 2009.gadu izmaksātā atalgojuma sastāvu (*lietas 21.lapa*) redzams, ka Ls 505,93, kurus Aģentūra ņēma vērā pieteicējas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā, ietilpa stundu apmaksa Ls 401,28, prēmija Ls 100 un prēmija ar koeficientu Ls 4,65. Savukārt pārējā daļā, kas netika ņemta vērā pieteicējas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā, ietilpa tādi maksājumi kā atvaļinājuma kompensācija, atlaišanas pabalsts, vienreizējie pabalsti (atlaišanas pabalsts, pabalsts par darba stāžu, pārkvalifikācijas pabalsts), piemaksa par darbu kaitīgos apstākļos, dāvanas vērtība, dzīvības apdrošināšana, nelaimes gadījumu apdrošināšana un veselības apdrošināšana. No pieteicējas bijušā darba devēja paskaidrojuma, Sociālā plāna un izmaksājamo summu par 2009.gada septembri aprēķiniem izriet, ka šīs pārējās izmaksas, izņemot piemaksa par darbu kaitīgos apstākļos, ir izmaksātas tieši sakarā ar atbrīvošanu no darba (*lietas 63.-81.lapa*).

[11.2] Augstākā tiesa līdzīgā lietā par vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķināšanu apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu gadījumā personai, kas arī bija saņēmusi gandrīz identiska veida izmaksas, izbeidzot darba tiesiskās attiecības ar to pašu darbu devēju kā pieteicējai izskatāmajā lietā, norādīja, ka sociālās apdrošināšanas izmaksa ir paredzēta, lai personai kompensētu konkrēta sociālā riska iestāšanās dēļ zaudētos darba ienākumus, piemēram, ja persona maternitātes vai invaliditātes dēļ nespēj turpināt darbu un līdz ar to turpmāk saņemt iepriekšējos darba ienākumus. Turpretim vienreizējās izmaksas, kuras darba devējs izmaksā personai tāpēc, ka tiek izbeigtas darba tiesiskās attiecības, lai arī šīs izmaksas persona saņēmusi laikā, kurš tiek ņemts vērā vidējās iemaksu algas aprēķināšanai, nav tādi ienākumi. Proti, vienreizējās izmaksas persona saņem tikai tāpēc, ka tiek izbeigtas darba tiesiskās attiecības, un tās persona nezaudē attiecīgā sociālā riska dēļ. Tās ir kompensējošas izmaksas par darba zaudēšanu citu iemeslu dēļ, konkrētajā gadījumā pieteicējas darba devēja restrukturizācijas dēļ. Līdz ar to pieteicējas vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā nav iekļaujamas vienreizējās izmaksas sakarā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Tādējādi ir pamats ar teleoloģiskās redukcijas palīdzību koriģēt tiesību normas vārdisko izpausmi, jo ir konstatējams aizklāts likuma robs (*sk. Augstākās tiesas 2014.gada 4.jūlija rīcības sēdes lēmuma lietā Nr.SKA – 566/2014 7.-8.punktu*).

[11.3] Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas tiesiskos apstākļus, kā arī lietas faktiskos apstākļos attiecībā uz atvaļinājuma kompensācijas, atlaišanas pabalsta, vienreizējo pabalstu (atlaišanas pabalsts, pabalsts par darba stāžu, pārkvalifikācijas pabalsts), dāvanas vērtības, dzīvības apdrošināšanas, nelaimes gadījumu apdrošināšanas un veselības apdrošināšanas neņemšanu vērā, aprēķinot pieteicējai vidējo apdrošināšanu iemaksu algu, un pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums šajā daļā ir pareizs un pietiekams. Līdz ar to apgabaltiesa saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas sprieduma motivācijai un atkārtoti tos pašus argumentus nenorāda.

[11.4] Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzīst, ka Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmums Nr.2/653829 bija prettiesisks administratīvais akts, jo nosakot pieteicējai izmaksājamās apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudēšanu apmēru, tika nepareizi aprēķināta pieteicējas vidējā apdrošināšanas iemaksu alga.

[12] Lēmumā ir norādīts, ka Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmuma Nr.2/653829 palikšana spēkā skartu būtiskas sabiedrības intereses, jo, ņemot vērā to, ka sociālās apdrošināšanas sistēma ir balstīta uz solidaritāti un sociālās apdrošināšanas speciālo budžetu līdzekļus drīkst izmantot tikai sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem, sabiedrības intereses tiek būtiski aizskartas, ja viena persona gūst četras reizes lielāku labumu, nekā tam būtu jābūt atbilstoši tiesību normām.

Apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu izmaksā no darba negadījumu speciālā budžeta. Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 10.panta otro daļu no šī budžeta var finansēt sociālās apdrošināšanas pakalpojumus tikai saskaņā ar likumu „Par obligāto sociālo apdrošināšanu pret nelaimes gadījumiem darbā un arodslimībām" un segt šā budžeta rīkotāja izdevumus, kas saistīti ar budžeta administrēšanu. Speciālo budžetu līdzekļu izmantošana tikai normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos ir vērsta uz to, lai sekmētu to, ka budžeta ienākumi tiek sabalansēti ar izdevumiem, tādējādi nodrošinot valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas ilgtspēju un arī sabiedrības labklājību. Tas nozīmē, ka šādi pasākumi ir vērsti arī uz citu personu tiesību uz sociālo nodrošinājumu aizsardzību. Ņemot vērā minēto, Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmuma Nr.2/653829 palikšana spēkā skartu būtiskas sabiedrības intereses.

Vienlaikus apgabaltiesa konstatē, ka likumdevējs jau likumā ir ietvēris regulējumu, kas ir vērsts uz sabiedrības interešu un administratīvā akta adresāta interešu sabalansēšanu. Proti, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 3.punktam, ja adresāts uz attiecīgā administratīvā akta pamata ir saņēmis naudu vai citus labumus, šis administratīvais akts zaudē spēku ar tā atcelšanas dienu. Izskatāmajā gadījumā šī norma ir ievērota, un ar sākotnējo lēmumu netika pārskatīts apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmērs par to periodu, par kuru pieteicēja apdrošināšanas atlīdzību par darbspēju zaudējumu bija jau saņēmusi.

Līdz ar to apgabaltiesa secina, ka Aģentūrai bija tiesības pieņemt Lēmumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 3.punktu.

[13] Tātad Aģentūrai bija tiesības, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 3.punktu, atcelt Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmumu Nr.2/653829. Tas nozīmē, ka Lēmums daļā,

ar kuru ir atcelts Aģentūras Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2012.gada 22.marta lēmums Nr.2/653829, ir tiesisks.

Taču Aģentūra Lēmumā nepareizi ir noteikusi pieteicējai izmaksājamās apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu apmēru, jo nepamatoti nav ņēmusi vērā pieteicējai izmaksāto piemaksu par darbu kaitīgos apstākļos Ls 2,86 apmērā. No pieteicējas bijušā darba devēja paskaidrojuma un Sociālā plāna izriet, ka piemaksa par darbu kaitīgos apstākļos netika paredzēta Sociālajā plānā, tā nav saistīta ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu un tika izmaksāta arī citos mēnešos. Arī šīs piemaksas nosaukums un būtība – kompensēt to, ka personas veselība sakarā ar darba apstākļiem ir pakļauta kādam riskam – neliecina par to, ka šāda piemaksa būtu izmaksājama saistībā ar darba tiesisko attiecību izbeigšanu. Gluži pretēji – piemaksa par darbu kaitīgos apstākļos ir izmaksājama tieši tad, kad persona faktiski veic darba pienākumus. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka piemaksa par darbu kaitīgos apstākļos Ls 2,86 apmērā ir iekļaujama vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā.

Ņemot vērā minēto, Lēmums ir prettiesisks daļā, ar kuru pieteicējai apdrošināšanas atlīdzība par darbspēju zaudējumu noteikta Ls 181,31 apmērā mēnesī no 2012.gada 1.jūnija līdz 2013.gada 14.martam. Līdz ar to Lēmums šajā daļā ir atceļams, un Aģentūrai uzliekams pienākums izdot pieteicējai labvēlīgu administratīvo aktu par piešķirtās apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu pārrēķināšanu par laika periodu no 2012.gada 1.jūnija līdz 2013.gada 14.martam, vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā ņemot vērā arī piemaksu par darbu kaitīgos apstākļos Ls 2,86 apmērā.

[14] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka atbildētājai – Latvijas Republikai – uzliekams pienākums atlīdzināt pieteicējai samaksāto valsts nodevu 85,37 *euro* (28,46 *euro* par pieteikumu un 56,91 *euro* par apelācijas sūdzību).

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 126.panta pirmo daļu, 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda

daļēji apmierināt /pers. B/ pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2012.gada 11.jūlija lēmuma Nr.09-5/9882 atcelšanu un labvēlīga administratīvā akta izdošanu par apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu pārrēķināšanu par laika periodu no 2012.gada 1.jūnija līdz 2013.gada 14.martam, vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā ņemot vērā visus /pers. B/ 2009.gada septembrī gūtos ienākumus.

Atcelt Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2012.gada 11.jūlija lēmumu Nr.09-5/9882 no tā pieņemšanas dienas un uzlikt pienākumu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas izdot administratīvo aktu par piešķirtās apdrošināšanas atlīdzības par darbspēju zaudējumu pārrēķināšanu par laika periodu no 2012.gada 1.jūnija līdz 2013.gada 14.martam, vidējās apdrošināšanas iemaksu algas aprēķinā ņemot vērā arī piemaksu par darbu kaitīgos apstākļos Ls 2,86.

Noraidīt /pers. B/ pieteikumu pārējā daļā.

Uzlikt pienākumu Latvijas Republikai atlīdzināt /pers. B/ (personas kods /personas kods/, deklarētā dzīvesvietas adrese: /adrese/) valsts nodevu 85,37 *euro* (astoņdesmit pieci *euro* un 37 centi).

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamentā mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesnese referente A.Kovaļevska

Tiesneses K.Krastiņa

L.Vīnkalna